

GUNNARSKOG BLEV FÖRST

Den 1 januari 1878 infördes lantbrevbäring i Sverige. Värmland var ett av de fyra landskap som var "först på plan" även om det skedde i blygsam skala.

Det var den tre år gamla postgången mellan Gunnarskog och Ingerdsby som byttes ut mot lantbrevbäring, varvid poststationen i Ingerdsby blev indragen.

Lantbrevbärarna blev efter hand utrustade med pistol.

Generalpostdirektör Wilhelm Roos förde personligen anteckningarna vid sammanträdet på landshövdingeämbetet i Karlstad den 15 juni 1877, då ödet för 22 varmländska poststationer diskuterades. Anteckningarna beträffande Ingerdsby lyder som följer:

"Mot lantbrevbäring anses kunna utbytas nuvarande postlinien Gunnarskog—Ingerdsby, 1,2 mil, gångpost, med indragning av poststationen i Ingerdsby, om hvars indragning förut pågått skriftvexling, uppbörd 173 kronor, arvode till poststationsföreståndaren 150 kronor."

REDAN FÖRBEREDD

Indragningen av poststationen i Ingerdsby var således redan förberedd bland annat mot den bakgrunden att poststationen hörde till de mindre lönsamma. Därav kom det sig att omorganisationen kunde ske så snabbt att Värmland fick sin första lantbrevbärare redan vid årsskiftet, samtidigt med tre andra landskap, Gotland, Öland och Blekinge. Där rörde det sig om sammanlagt drygt 20 lantbrevbärare.

Vid diskussionen mellan generalpostdirektören, landshövdingen, t f landssekreteraren och postmästaren i Karlstad den 15 juni berördes alla mindre lönsamma poststationer i Värmland, men av olika skäl kunde de inte bytas ut mot lantbrevbäring förrän vid senare tidpunkter. Tre av dem blev för övrigt aldrig indragna.

Vi berör i det följande de poststationer som är välkända för vår läsekrets.

Till dessa hör poststationerna i Östervallskog, Sundsby, Stöpafors, Bortan, Hulteberg, Helgebodafors, Värmskog, Lekvattnet, Bogen, Skillingmark och Ingerdsby.

Hur det gick för den sistnämnda har vi berättat inledningsvis. Den post-

stationen som närmast fick stryka på foten var den i Stöpafors. Där hade man under 1876 sålt frimärken för 289 kronor, medan föreståndarens avlöning upp gick till 300 kronor. Generaldirektörens anteckningar:

"Så snart ske kan, bör indragas poststationen i Stöpafors, hvilken ej behöfs för kronobrevbäringens ersättande och hvilken nu anlitas nästan ensamt för stationsföreståndarens egen, om ock beledigliga korrespondens."

Den 30 juni 1878 realiserades tanken, men det dröjde inte länge förrän en ny poststation inrättades i Stöpafors. Det skedde från den 1 januari 1884. Den fick sedan bestå tills den i modern tid kunde ersättas med effektiv lantbrevbäring (från 1 maj 1970).

NAMNÄNDRING

Nästa poststationsindragning ägde rum den 31 januari 1879, då geddesyxan drabbade Hulteberg. När den poststationen inrättades den 1 januari 1875, fick den heta Eda, men från den 1 maj 1876 hade den namnförändrats.

Poststationen i Bortan drogs in den 31 mars 1879 samtidigt som också poststationerna i Bogen och Helgebodafors ersattes med lantbrevbäring. Den förstnämnda drogs in för gott, medan den i Bogen återinrättades 1885 och den i Helgebodafors 1900. Den sistnämnda finns ännu kvar, även om det stormat kring dess öde. Beslutet om indragning från den 1 mars 1976 blev hävt. Poststationen i Bogen drogs in för gott den 30 september 1970.

Atskilliga av de planerade poststationsindragningarna blev inte genomförda under den aktuella tiden. Sålunda fick poststationen i Sundsby vara kvar till 1955, den i Värmskog till 1968 och den i Lekvattnet till 1970.

TVA LEVER KVAR

Två av de poststationer, som för 100 år sedan ifrågasattes

till indragning, lever ännu i dag. Det är Östervallskog och Skillingfors. Den sistnämnda hette Skillingmark fram till september månads utgång 1884, men fick då det namn den har än i dag. En annan poststation med namnet Skillingmark inrättades den 1 oktober 1884 och drogs in den 31 augusti 1954.

Den dåvarande poststationen i Skillingmark var för övrigt den enda av de 22 varmländska poststationer som generaldirektör Roos under sammanträdet på länsstyrelsen den 15 juni 1877 inte trodde skulle bli ersatt med lantbrevbäring, eftersom landshövdingen bestämt motsatte sig detta på grund av den då betydliga rörelsen vid bruket.

NÄMND I KALKYLEN

Av denna anledning finner man orten nämnd i den

ekonomiska kalkyl, som avslutar generalpostdirektörens anteckningar:

"Om i beräkningen ej upptages Skillingmark, mot hvilken poststations indragning betänkligheter uttalats af Kgs Befallningshafvande skulle genom indragning af öfriga ofvannämnda 22 poststationer utgifterna till poststationsföreståndarnes aflönande minska med 4.285 kronor. Uppbörderna vid samma stationer har år 1876 utgjort tillhoppa kr 6.452."

Det skulle gå flera år innan lantbrevbäringen introducerades över hela landet. År 1880 var den sammanlagda längden på lantbrevbäringslinjerna 3.930 km. På samtliga linjer var lantbrevbäraren gående. Vid slutet av år 1922 fanns 2.604 lantbrevbäringslinjer, därav 312 åkande, d v s lantbrevbäraren använde häst och vagn. Linjernas sammanlagda längd var då ca 4.000 mil. I våra dagar är längden nära 20.000 mil och de allra flesta lantbrevbärare kör bil.

ERIK LINDGREN